

Dijkhuis, 17 maart 2024

ds. Johan Meijer

gelezen: Jeremia 31: 31-34 en Johannes 12: 20-33

titel: verrassend vriendelijk en mild

Overdenking

*Gemeente van onze Heer Jezus Christus,
lieve mensen van God,*

Straks na de overdenking horen wij orgelspel. Jan Haverdings zal een stuk uit de Johannes Passion van Johann Sebastian Bach spelen. De tekst die daarbij hoort klinkt als volgt.

*Jesu, der du warest todt, lebest nun ohne Ende
in der letzten Todesnoth nirgend mich hin wende
als zu dir, der mich versühnt, o, mein trauter Herre!
gieb mir nur, was du verdienst, mehr ich nicht begehre.*

*Jezus, U die dood was, U leeft nu zonder einde.
Nergens kan ik heen in de laatste doodsnood,
dan bij u, die mij verzoent, o, mijn vertrouwde Heer!
geef mij alleen wat U verdient, meer verlang ik niet.*

In dit koraal komt de ik-figuur dichtbij Jezus. In de Passionen van Bach is dat steeds het geval, de zingende ik probeert dichtbij Jezus te komen en spreekt Jezus aan. Dit koraal wordt in de Johannespassion gezongen als Jezus net gestorven is: hij boog zijn hoofd en stierf. En dan volgt de bassolo met deze indringende vraag:

*Mijn dierbare Heiland, mag ik vragen,
nu u aan het kruis bent genageld
en zelf hebt gezegd: Het is volbracht,
ben ik nu van het sterven bevrijd?
Kan ik door uw pijn en uw dood
het hemelrijk erven?
Is er nu verlossing voor iedereen?
U kunt van pijn weliswaar niets zeggen,
maar u buigt het hoofd
en zegt stilzwijgend: Ja.*

En dan volgt dus het koraal, waarvan wij straks de melodie horen en dan volgt dat het voorhangsel van de tempel, die het heilige der heiligen aan het zicht onttrekt, scheurt van boven naar beneden.

Daar vallen woorden van Jeremia op hun plaats:

Dan zal Ik hun God zijn en zij mijn volk. Men zal elkaar niet meer hoeven te onderwijzen met de woorden: "Leer de HEER kennen," want iedereen, van groot tot klein, kent Mij dan al – spreekt de HEER.

En vallen ook de woorden uit Johannes 12 als een vruchtbaar zaad in de voor van de aarde:

Wie zich aan zijn leven vastklampt, verliest het, maar wie in deze wereld zijn leven loslaat, behoudt het voor het eeuwige leven. Wie Mij dient moet Mij volgen: waar Ik ben zal ook mijn dienaar zijn, en wie Mij dient zal door de Vader geëerd worden. Het is geen makkelijke materie waar wij het over hebben. Het is geen lichtverteerbare kost, zal ik maar zeggen. Een melodie zonder tekst, dat is nog goed te doen. Maar als de tekst er bij komt en die vertaal je naar je eigen taal, dan liegt het er niet om. Net als bij woorden van profeten en evangelisten: vertaal je die naar je eigen taal, spreek je die uit en laat je die op je inwerken dan krijg je best wat voor de kiezen.

Maar ja, profeten en evangeliën zijn ook niet zo light. Velen genieten van Anglicaanse kerkmuziek, wat dat klinkt zo mooi en zuiver, en ook wel mysterieus. Maar vertaal je ze vanuit het Engels, dan zie je zware theologie. Datzelfde geldt voor de Duitstalige Passionen, je kunt in de Lijdenstijd naar de prachtigste concerten van de Matteüs- of de Johannespassion, je koopt een peperduur kaartje, je kunt in vervoering raken. Maar ondertussen komen er zware thema's voorbij. Nu waren de tijden dat de meeste Anglicaanse kerkmuziek ontstond, of dat de Duitstalige Passionen ontstonden ook zware tijden. En ging de theologie en de Bijbeluitleg er zwaar doorheen.

Maar ja, nogmaals, het is ook geen simpele materie waar wij ons mee bezig houden. En zeker als je zelf wat zwaar bent opgevoed kan het je enorm raken. Ik weet nog wel de goede Vrijdagen in mijn kindertijd, alsof Jezus echt heel dichtbij jou stierf en jezelf eigenlijk die pijn ook zou moeten meelijden. Het bracht ook een zekere angst met zich mee. Mijn kinderziel ging er diep doorheen. Misschien herkent u dat wel, maar ook dat je er niet zo goed raad mee wist of weet.

Want dat is het ook hè, dat je bepaalde thema's zo moeilijk kunt vertalen naar je leven van nu. Zouden wij er dan ook zo diep door moeten als Jezus er doorheen ging? Of juist niet omdat hij het vóór ons heeft gedaan, vóór ons heeft geleden, vóór ons is gestorven. Dan zouden we juist heel dankbaar en blij moeten zijn, dat Hij het plaatsvervangend heeft volbracht en wij geheel gerust kunnen zijn.

Maar gerust zijn, dat is ook weer niet echt onze levenservaring. Sommige mensen gaan diep door het lijden van het leven heen. Sommigen lijken op die graankorrel die in de aarde is gevallen en sterft. Er lijkt niks van je over. Van de glans van weleer, van het geluk dat je ooit kende, van de kracht die in je lichaam of je geest was. Het lijkt net of alles afsterft met het klimmen van de jaren. Dan kan ook de vraag komen: moet ik nou door zo'n lijden heen, door zo'n diep dal door zulke zware dagen?

Dit raakt aan heel wezenlijke vragen, waar het antwoord niet makkelijk op te geven is. Je zou bijvoorbeeld kunnen denken: ik krijg wel ongeveer net zoveel te lijden als Jezus heeft geleden. Het doel van mijn leven is dat ik net zoveel lijdt als de Heer. Maar de grote vraag is of er wel een doel op zichzelf in het lijden van de mens gelegen is. En nog groter is de vraag of God daar iets mee te maken heeft, of God je dat lijden geeft. Of God je dierbaarste afpakt om jou een les te leren.

Gaandeweg ben ikzelf steeds meer afgeraakt van zulk denken. Ook omdat je er niet uitkomt, maar vooral omdat ik niet kan geloven dat God de veroorzaker van lijden en leed is, de bedenker van kanker of oorlogen of natuurrampen. God staat niet tegenover je om je te straffen met leed, God staat naast je om je leed te kunnen dragen en om je niet verloren of alleen te voelen. Om te weten dat hoe diep het dal ook is God altijd aan je zijde gaat, Gij bij mij, uw stok en uw staf die zijn mij tot troost.

Het gaat in het appèl van de profeten en de Evangelisten om heel iets anders, denk ik. Het gaat om levenshouding. Het gaat om rechtvaardigheid. Het gaat er om dat je in eenvoud je levensweg gaat. En eenvoud is niet hetzelfde als simpel, of arm of door het stof kruipend. Eenvoud is dat je uit één stuk probeert te zijn. Dat je woord samenvalt met je daad. Dat je eerlijk bent naar jezelf en naar je naaste en niet hypocriet of vals. Dat je je niet telkens verschuilt achter een ander. Dat je niet steeds wegduikt als er een beslissing moet vallen. Dat je het niet steeds aan een ander overlaat als er een eerlijk woord gesproken moet worden. Daarin vinden we God aan onze zijde: want God ís rechtvaardig, God is recht door zee, God is van de recht weg, God is van de eenvoud.

Zoals wij allen zullen weten is dat makkelijker gezegd dan gedaan: eenvoudig en rechtvaardig leven. Liever nemen we niet te veel risico, liever steken wij onze nek niet uit, liever

beschermen wij onszelf in ons eigen coconnetje. En dat doen we allemaal op onze eigen tijd wel eens, dat doe ik net zo goed als ieder ander.

Maar het is wel zo dat de weg die God ging met deze wereld, de weg die Jezus moest gaan mij wel een confronterende vraag stelt. En dat is de vraag: op welke weg ben jij? Welke koers vaar jij? Hoe eerlijk ben je tegen jezelf en tegen je naaste? Hoe eerlijk en rechtvaardig ga jij om met de wereld om jou heen, en met de schepping waar jij deel van uitmaakt? Al die vragen die over levenshouding gaan, die komen wel aan de orde, als een spiegel die ons voorgehouden wordt. Durf je daarin te kijken?

Meer en meer is mijn ervaring dat wanneer je dat durft en doet, de ogen van de Eeuwige je aankijken, de ogen van Jezus. En die zijn verrassend vriendelijk en mild. Die zijn niet beschuldigend als jij jezelf eerlijk onder ogen durft te komen, maar bevestigend en aanmoedigend. Sowieso is het zo dat als je jezelf onder ogen durft te komen en je daarin God zoekt, Gods aangezicht niet ver is. Er is nabijheid. Innige nabijheid. En nee, daar hoeft jij niet perfect voor te zijn, niet heilig, maar wel eerlijk en oprecht. Ook in je gebrokenheid, ook in je onafheid, ook in je rafelranden. Die mogen er alle zijn, in alle eerlijkheid en openheid.

Het is of Jezus vanaf het kruis terugkijkt naar je en je zegt: zie jij mij nu in perfecte staat: zie mijn wonden, zie mijn pijn, zie wat ik doorstaan heb. Ook daarin was ik steeds dichtbij je, naast je. Juist in al die gebrokenheid ga ik met je mee. Als jij bereid bent je eigen gebrokenheid onder ogen te zien en te delen. Als jij bereid bent die graankorrel te zijn, die zichzelf geeft.

Amen

zegen

Gezegend is het zaad dat in goede aarde valt,
gezegend is de Zaaier van het Goede.
Gezegend de NAAM van de Eeuwige die ons goede woorden zegt,
die wij doorgeven en delen als wij goede woorden zeggen aan elkaar.
En zo elkaar tot zegen zijn
en vrucht mogen dragen.

Amen